

gemeente
Littenseradiel

Rapport van het onderzoek naar de Statushouders in Littenseradiel

Rapport van het onderzoek naar de **Statushouders in Littenseradiel**

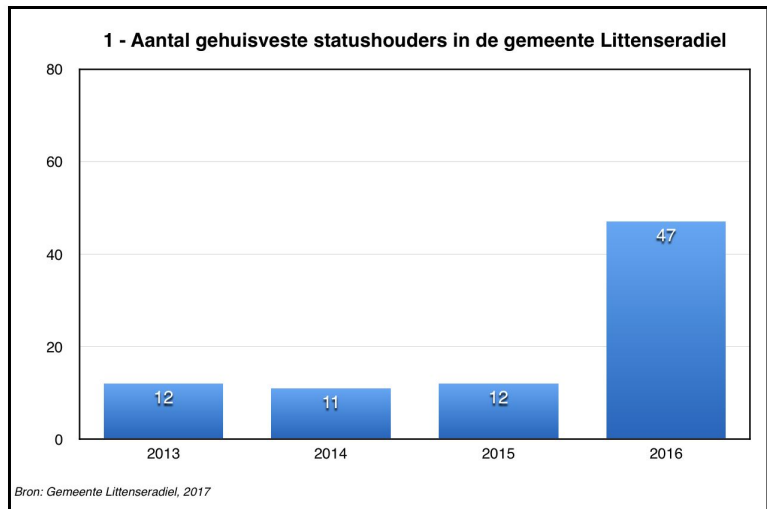
Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1 - Inleiding	2
1.1 Aanleiding van het onderzoek	2
1.2 Vraagstelling	2
1.3 Aanpak	2
1.4 Leeswijzer	2
2.2 De financiële aspecten van de landelijke wet- en regelgeving	5
2.3 Samengevat	6
3 - Gemeentelijk beleid voor de integratie van statushouders	7
3.1 Geformaliseerd, gemeentelijk beleid voor statushouders	7
3.2 Niet-geformaliseerd beleid van de gemeente Littenseradiel	8
3.3 Samengevat	8
3.3.1 Beleid over de huisvesting	8
3.3.2 Beleid over integratie	8
4 - Inventarisatie van de praktijk van de integratie van statushouders	9
4.1 De instroom van statushouders	9
4.2 De huisvesting van statushouders in Littenseradiel	10
4.2.1 Verdeling over de dorpen	10
4.2.2 Verdeling tussen Elkien en particuliere initiatieven	11
4.2.3 Particulier initiatief - en het voorbeeld Wiuwert	12
4.3 De maatschappelijke begeleiding door Vluchtelingenwerk Noord-Nederland (VWNN)	13
4.3.1 De inburgeringscursus en opleidingen	14
4.3.2 De participatieverklaring	14
4.3.3 De bijstandsuitkering	14
4.4 Resultaten van het beleid	16
4.4.1 De maatschappelijke integratie van statushouders	16
4.4.2 Statushouders en bijstandsuitkeringen	18
4.4.3 Statushouders en de Nederlandse taal	18
4.4.4 Statushouders en de gemeentefinanciën	19
5 - Conclusies & Aanbevelingen	20
5.1 Conclusies	20
5.2 Aanbevelingen	22
6 - Bestuurlijke reactie en nawoord	23
6.1 Bestuurlijke reactie	23
6.2 Nawoord	25
Bijlage 1 Participatieverklaring	26
Bijlage 2 - Lijst van bronnen	27
Documenten van de gemeente Littenseradiel, Pastiel en VWNN	27
Overige documenten	28
Interviews	28

1 - Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

In het jaargesprek van de rekenkamercommissie met de gemeenteraad stelden enkele fracties de vraag of de integratie van statushouders in Littenseradiel kon worden onderzocht. Het aantal statushouders dat de gemeente Littenseradiel van het rijk toegewezen krijgt is de laatste jaren gestegen en in de media is de aandacht hiervoor gegroeid. De rekenkamercommissie heeft vanwege het maatschappelijk belang besloten het door de gemeenteraad gevraagde onderzoek uit te voeren. Doel van het onderzoek is inzicht te krijgen welk

geschreven, en ongeschreven beleid over de integratie van statushouders de gemeente Littenseradiel heeft geformuleerd, welk beleid wordt uitgevoerd door de gemeente en hoe effectief en efficiënt de uitvoering van het beleid is. Daarbij gaat het ook om de verantwoordelijkheid van de gemeente als regievoerder bij de huisvesting en integratie van de statushouders.

1.2 Vraagstelling

De rekenkamercommissie stelt de volgende centrale vraag en deelvragen:

Welk beleid heeft de gemeente Littenseradiel voor de integratie van statushouders en wordt dit beleid rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd?

1.3 Aanpak

De rekenkamercommissie heeft het onderzoek laten uitvoeren door de leden Teije Dijk en Frans Haven. Het onderzoek gaat over de periode 2013 - 2016 en uit die jaren zijn alle gemeentelijke documenten over statushouders bestudeerd. Tevens zijn interviews met ambtenaren, bestuurders en met extern betrokkenen gehouden. Het rapport is aan de ambtelijke organisatie gestuurd om de feiten te controleren. Daarna ging het rapport voor de bestuurlijke reactie op het rapport naar B&W, zie bijlage 3. Het onderzoek startte januari 2017 en eindigde in juni 2017.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de wettelijke voorschriften en in hoofdstuk 3 staat een overzicht van het gemeentelijk beleid van Littenseradiel. In hoofdstuk 4 wordt de praktijk in Littenseradiel naast de landelijke en de gemeentelijke regels gelegd. In hoofdstuk 5 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen.

Deelvragen

1. Heeft de gemeente specifiek beleid ontwikkeld ten aanzien van integratie, acceptatie en participatie van statushouders? Thema's zijn: huisvesting, taal, werk, onderwijs, inburgering en vrijwilligerswerk.
2. Wanneer is volgens de gemeente integratie geslaagd?
3. Hoe wordt beleidsmatig invulling gegeven aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders en hoe wordt hierover verantwoording afgelegd aan de gemeenteraad? Hoe verhoudt zich dit tot de woonvisie?
4. Met welke organisaties heeft de gemeente Littenseradiel te maken bij het bepalen en uitvoeren van het beleid?
5. Welke verantwoordelijkheid heeft elk van deze organisaties?
6. Hoe vindt de besluitvorming in, en communicatie tussen, deze organisaties plaats?
7. Wordt het afgesproken beleid uitgevoerd overeenkomstig de afspraken?
8. Welke beleidsvrijheid heeft de gemeente en welke sturings- en controlemaatregelen heeft de gemeenteraad hierop?
9. Hoe doelmatig heeft de gemeente gewerkt, welke kosten zijn gemaakt en verhouden deze zich tot het budget? Zijn er bijdragen van overheden verstrekt aan de gemeente?
10. Heeft de gemeente Littenseradiel meer of minder statushouders opgenomen in de jaren tussen 2010 en 2015 dan de rijksoverheid verplichtte? En welke beleidskeuzes of omstandigheden liggen hieraan ten grondslag?
11. Wat is er uit eigen beweging uit de bevolking aan initiatieven ontplooit?

2.1 De landelijke wet- en regelgeving

Een statushouder is een vreemdeling met een verblijfsvergunning voor bepaalde of voor onbepaalde tijd¹. De wetgever spreekt trouwens niet van een statushouder, maar heeft het over een *vergunninghouder*. Omdat het woord statushouder algemeen in de media wordt gebruikt, is in dit rapport voor die term gekozen. In Littenseradiel spreekt men ook van *verblijfsgerechtigden*, waarmee hetzelfde wordt bedoeld. Maar vanaf nu: statushouders.

Voordat een asielzoeker een statushouder wordt, legt deze een weg af, die in het schema hieronder staat afgebeeld:

Dit onderzoek richt zich alleen op de statushouders met een tijdelijke of permanente verblijfsstatus vanaf het moment dat het verzoek tot verblijf is ingewilligd. In het figuur hierboven is dat het gedeelte met een groene rand eromheen. Veel beleid rondom asielzoekers en statushouder is landelijk vastgesteld of aangepast tijdens de crisis in 2015 en 2016 met de enorme instroom in Europa. Bovenstaand figuur is dan ook voor alle gemeenten in Nederland gelijk en in die periode ter verduidelijking door het ministerie van V&J gemaakt.

Voor de integratie van statushouders bij gemeenten is de volgende wetgeving van toepassing:

¹ Zie vreemdelingenwet 2000, artikel 8.

Regeling	Doel v.w.b. statushouders	Actie rijk	Actie gemeente	Actie statushouder
Woningwet 1991 wijziging 2015	Statushouders vallen door hun lage inkomen in de doelgroep van de corporaties en zij moeten woningen verhuren aan statushouders.	n.v.t.	Woonvisie maken en met corporaties jaarlijks een prestatieafpraak maken over het aantal woningen voor statushouders. Zo nodig tijdelijke oplossingen vinden.	n.v.t.
Wet inburgering 2006 wijziging 2012	Statushouders verplichten in te burgeren ² en zo te integreren in de gemeenschap.	Op de DUO-website aanbieden en leningen voor de kosten geven. Examens afnemen ³ . Boete van maximaal €1.250 geven als na drie jaar het examen niet is gehaald.	Statushouder op weg helpen bij het inburgeren. Dat doet Littenseradiel via Vluchtelingenwerk Noord-Nederland.	Online een cursus zoeken & betalen. Zes examens halen: lezen, schrijven, spreken, luisteren, maatschappijleer, arbeidsmarkt leer. Lening terugbetalen na drie jaar.
Huisvestingswet 2014 wijziging 2016	Statushouders huisvesten naar de taakstelling van het rijk, die wordt berekend naar rato van het aantal inwoners. Automatische urgentie voor een statushouder is sinds 2016 uit de wet verdwenen.	n.v.t.	Statushouders huisvesten volgens de taakstelling.	Aangeboden huisvesting mag een statushouder niet weigeren.
Bestuurs akkoord 2015	Het bestuursakkoord heeft als doel aanvullende afspraken te maken tussen Rijk en gemeenten om aan de acute noodsituatie [van de hoge asielinstroom] het hoofd te bieden en maatregelen te nemen op de terreinen opvang, huisvesting, participatie en maatschappelijke begeleiding. Ook zijn afspraken gemaakt over onderwijs, zorg, werk en integratie. Het doel: statushouders zo snel mogelijk zelfstandig en volwaardig en gezond mee laten doen, werken of naar school gaan en zo hun bijdrage te leveren aan de Nederlandse samenleving.	Instelling 'regietafels' per provincie, waar de taakstelling per gemeente wordt bepaald. Bij taakverwaarlozing kan de provincie op kosten van de gemeente het plaatsen overnemen. Extra subsidie voor maatschappelijke begeleiding & verbouw van tijdelijke ruimtes	Is verantwoordelijk voor de huisvesting van statushouder via woningcorporaties. Er mag in een tijdelijke huisvesting worden geplaatst. Maatschappelijke begeleiding regelen. Participatieverklaring door statushouders koppelen aan maatschappelijke begeleiding statushouders.	Participatieverklaring ondertekenen. Is nog niet verplicht.
Participatie- wet taaleis 20 maart 2015	Statushouders moeten Nederlands leren om zo sneller financieel op eigen benen te staan.	n.v.t.	De gemeente gaat na of de statushouder de taal beheerst, of daartoe genoeg moeite heeft gedaan. Als de statushouder geen moeite daarvoor doet mag de uitkering met 20% worden gekort tot maximaal 100% als dat na een jaar nog steeds zo is.	Taal op niveau 1F machtig zijn.

De laatste jaren zijn de landelijke regels een paar keer aangepast; strenger geworden: van de statushouder wordt verwacht dat hij meer zelf doet en dat de overheid minder voor de statushouder doet. Tot 2015 kon een statushouder bijvoorbeeld nog een woning weigeren, maar dat kan sindsdien niet meer. En waar tot 2014 de **inburgeringscursus** door de gemeente werd uitgezocht en betaald, moet de statushouder nu zelf een opleiding uitzoeken en de kosten van

² Zie memorie van toelichting bij inburgeringswet: resultaatsverplichting versus inspanningsverplichting.

³ Zie <https://www.inburgeren.nl/examen-doen.jsp> - ook voor wie wel eens een proefexamen wil proberen te maken; zou u slagen?

circa €5.000 zelf dragen. De lening die het rijk hiervoor beschikbaar stelt, moet de statushouder zelf aanvragen bij DUO⁴. Nieuw in 2016 is de **Participatieverklaring**, waarmee de statushouder verplicht is om zich aan Nederlandse normen en waarden te houden⁵. Als de statushouder de verklaring niet tekent kan de Vreemdelingendienst de statushouder de verblijfsvergunning weigeren. Deze regel wordt naar verwachting pas gedurende 2017 een wet, maar als de gemeente in 2016 hiervoor een plan van aanpak maakt, dan kan ze daarmee nu al een extra vergoeding €2.000 voor maatschappelijke begeleiding krijgen van het rijk. Strenger zijn nu ook de **sancties**: als het inburgeringsexamen niet op tijd wordt gehaald, dan volgt na drie jaar automatisch een boete van €1.000 van uitvoeringsorganisatie DUO. Ook moet de lening dan direct worden terugbetaald. Als de statushouder de participatieverklaring weigert te tekenen kan de gemeente een boete van €370 opleggen. En via de wet Taaleis kan de gemeente de **bijstandsuitkering tot 100% korten** als vaststaat dat de bijstandsontvanger geen Nederlands wil leren.

De *maatschappelijke begeleiding* (zie kader) is de verzamelnaam voor de taken van de gemeenten om de statushouders wegwijs te maken in de regels. De gemeente kreeg een actieve rol bij het handhaven als de integratie dreigt te mislukken. De rol van de gemeente is vooral uitvoerend. Het rijk draagt op, financiert en controleert.

Bij de integratie van de statushouders in de gemeente is de maatschappelijke begeleiding de hoofdzaak van de gemeente. De statushouder moet worden begeleid tot volwaardig lid van de gemeenschap, hierbij staat betaald werk centraal. Bij aankomst in de gemeente krijgt een statushouder direct een bijstandsuitkering. De bedoeling is de bijstand in te wisselen voor betaald werk. De gemeente maakt de nieuwkomers daarom zo snel als ze kan wegwijs in de gemeente en daarna helpt ze bij de start van de inburgering. De gemeente bevordert dit door te helpen bij het zoeken van een opleiding daarvoor.

2.2 De financiële aspecten van de landelijke wet- en regelgeving

Drie van de vijf regelingen op pagina 4 hebben financiële gevolgen voor de gemeente en de statushouder:

Naam wet	Rijk	Gemeente	Statushouder
Wet inburgering 2006 <i>wijziging 2012</i>	Subsidie maatschappelijke begeleiding tot €4.430 per statushouder. Geld aan statushouder lenen (maximaal €10.000) voor de cursus via DUO.	Maatschappelijke begeleiding Participatieverklaring	Cursus €2.500 - €7.200. Examengeld €250. Boetes €1.250 maximaal. Lening terugbetalen als het examen na 3 jaar niet is gehaald. Na slagen wordt de lening kwijtgescholden.
Bestuurs- akkoord 2015	Subsidies voor verbouwingen voor tijdelijke huisvesting. Naar voren halen vergoedingen (kasschuif).	Vergoedingen uit de participatiewet zoals bijzondere bijstand, eigen deel bijstand. Kosten WMO en jeugdzorg. Zelf huisvesting opzetten.	Boete €370 bij niet tekenen participatieverklaring.
Participatie wet	n.v.t.	n.v.t.	Korten op de uitkering tussen 20% en 100% als de Nederlandse taal niet wordt geleerd.

De landelijke overheid verstrekt voor de huisvesting en de inburgering financiële bijdragen aan de gemeente. Als statushouders geen betaalde baan vinden, dan zijn de kosten van de bijstandsuitkering deels voor eigen rekening van de gemeente. Door het Bestuursakkoord is het nu mogelijk om tot vier alleenstaande statushouders samen in een eengezinswoning te plaatsen, een maatregel met het oog op het grote aantal alleenstaande mannelijke asielzoekers. Als

⁴ DUO: Dienst Uitvoering Onderwijs, onderdeel van het Ministerie van Onderwijs.

⁵ De volledige tekst van de participatieverklaring die de statushouders moeten ondertekenen staat in bijlage 1.

de gemeente hiertoe overgaat, dan is de *kostendelersnorm* van toepassing, waardoor er een korting op de uitkering volgt omdat de woonkosten gedeeld moeten worden.

2.3 Samengevat

Samengevat is de wettelijke taak van de gemeente bij de opvang van statushouders:

1. In de **woonvisie** uitgangspunten opnemen voor de prestatieafspraken met de woningcorporaties over het aantal statushouders dat door de corporaties moet worden gehuisvest. Zelf nagaan of andere oplossingen nodig zijn.
2. **Maatschappelijke begeleiding** voor de nieuw ingekomen statushouders regelen.
3. Zorgen dat de statushouders de **participatieverklaring** tekenen.
4. Nagaan of de statushouders de **Nederlandse taal** machtig zijn en hen eventueel korten op de bijstand.

De gemeente is dus: verantwoordelijk voor de huisvesting (punt 1) en voor de integratie (punt 2, 3, en 4) van de statushouders. In hoofdstuk 3 staat het gemeentelijke beleid in de gemeente Littenseradiel voor deze twee terreinen.

3 - Gemeentelijk beleid voor de integratie van statushouders

3.1 Geformaliseerd, gemeentelijk beleid voor statushouders

Het onderzoek naar gemeentelijke beleid richt zich op de twee onderdelen: de huisvesting en de maatschappelijke integratie. Littenseradiel heeft geen samenhangend, integraal beleid voor statushouders. Het college stuurde gedurende de onderzoeksperiode echter wel stukken hierover aan de raad. Soms ter informatie, soms ter vaststelling en zo werd toch beleid vastgesteld. Al het zo vastgestelde beleid staat hieronder in de tabel:

Datum	Document	Vastgesteld beleid
4-1-05	Boeteverordening Wet inburgering nieuwkomers	Als een inwoner die moet inburgeren zich daaraan onttrekt dan kan een boete van 20% worden opgelegd. Als de inburgering voortijdig beëindigd wordt, dan kan de boete 100% worden van de WWB.
25-4-13	Subsidieaanvraag VWNN	VWNN wil integratie en participatie bevorderen alsook het geestelijk en maatschappelijk welzijn van de statushouders. Vrijwilligers begeleiden de statushouders om ze volwaardig lid van de gemeenschap te maken: optimaal maatschappelijk, sociaal en economisch geïntegreerd.
13-4-15	Raadsinformatie	Pastiel krijgt opdracht de activering van statushouders uit te voeren.
1-6-15	Raadsinformatie	Viersporenbeleid: Huisvesting via vier sporen, namelijk de woningcorporatie, door lege gebouwen te gebruiken, tijdelijke huisvesting te bouwen en particulieren huizen te laten verhuren. Opvang in vier grotere dorpen: Mantgum, Winsum, Wommels en Easterein.
7-3-16	Ferslach runtepetear	Gemeente werkt met Elkien samen om de huisvestingsopgave te halen. Gemeente gaat particulieren interesseren om net als in Jorwert en Wiuwert mensen op te vangen.
14-3-16	Raadsinformatie	Naast de grotere dorpen komen Baard, Boazum, Easterlittens, Jorwert, Kubaard, Spannum, Weidum, Wiuwert en Wjelsryp erbij. De gemeente gaat actief particulieren zoeken.
14-4-16	Uitvoeringsregels Wet Taaleis	Als door een taaltoets blijkt dat iemand (ook niet-statushouders) geen Nederlands kan lezen op het niveau van groep 8 van de basisschool dan krijgt hij 20% korting. Als hij zegt Nederlands te gaan leren, vervalt de korting. Met het gebiedsteam moet dan een <i>taalplan</i> worden gemaakt. Rekening houdend met de mogelijkheden van de bijstandsontvanger kijkt het gebiedsteam of er vordering is. Zo niet, dan wordt zes maanden 20% korting opgelegd bij recidive 6 maanden 40% korting. Om dit vast te stellen wordt een taaltoets afgenomen. Als iemand geen opleiding begint wordt de bijstandsuitkering gestopt.
21-4-16	Raadsvoorstel	De Boeteverordening Wet inburgering nieuwkomers wordt ingetrokken.
20-6-16	Begroting 2017	Statushouders krijgen in de vier grootste dorpen een woning: Wommels, Winsum, Mantgum en Easterein.
30-6-16	Raadsinformatie	Statushouders krijgen geen eengezinswoningen als er geen gezinshereniging is. In de praktijk wees Elkien gezinswoningen aan alleenstaanden toe omdat er bijna geen woningen voor alleenstaanden zijn.
24-8-16	Brief aan VWNN	Resultaat van de maatschappelijke begeleiding van de statushouders door VWNN is: "toenemende zelfredzaamheid van de vluchteling en participeren in de maatschappij".
26-9-16	Ferslach runtepetear	Statushouders worden nu in alle dorpen gehuisvest. Elkien wijst 20% i.p.v. 10% van de vrijgekomen woningen toe aan statushouders.
12-12-16	Prestatieafspraak	Statushouders vallen niet onder de speciale doelgroepen. Littenseradiel heeft viersporenbeleid: Elkien verhuurt huizen, leegstaande gebouwen, tijdelijke huisvesting en particuliere huisvesting steunen. Elkien wijst 10% van de vrijgekomen aan statushouders toe in de dorpen: Wommels, Winsum, Mantgum, Easterein, Easterlittens, Kubaard, Spannum, Weidum, Welsrijp en Boazum.

Uit het onderzoek blijkt dat het college zich tot aan de zomer van 2016 vooral richtte op het halen van de taakstelling en hier zonodig beleid maakte, zoals blijkt uit het verruimen van het aantal dorpen waar statushouders konden wonen. Vrijwel alle documenten hebben betrekking op de huisvesting en de taakstelling.

Voor de integratie huurt het college sinds 2014 Vluchtelingenwerk Noord-Nederland (VWNN) in. Met vrijwilligers begeleiden ze de statushouders. Pastiel activeert de statushouders om aan het werk te gaan. Met de boeteverordening had de gemeente een stok achter de deur voor onwillige statushouders: de gemeente kon tot 100% van de

bijstandsuitkering korten. Deze boeteverordening uit 2005 werd echter ingetrokken zonder dat een nieuwe, op de huidige situatie toegesneden verordening daarvoor in de plaats kwam.

3.2 Niet-geformaliseerd beleid van de gemeente Littenseradiel

Beleid	Doelstelling
De door het rijk toegezegde vergoeding van €2.370 per statushouder wordt in de begroting niet als bate opgenomen. De verwachte kosten van VVNN wel als last.	Voorzichtigheid die niet tot een tegenvaller later leidt.
Statushouders niet te veel bij elkaar in de buurt plaatsen.	Draagvlak onder de bevolking intact houden.
Statushouders niet apart registreren en volgen in de gemeentelijke administratie.	Na vestiging in de gemeente krijgt de statushouder geen speciale behandeling.
Littenseradiel legt geen sancties op aan statushouders die bij Pastiel bepaalde soorten werk weigeren.	Littenseradiel legt nauwelijks sancties op, dus ook niet bij statushouders.
Alleenstaande statushouders krijgen een eengezinswoning.	Dan zijn ze voorbereid op een eventuele gezinshereniging.

3.3 Samengevat

Ofschoon Littenseradiel nooit een beleidsstuk maakte met samenhangend beleid is in 2015 en 2016 op papier en in de praktijk wel beleid ontstaan. Samengevat is het beleid in Littenseradiel: via een viersporenbeleid:

- voldoende statushouders huisvesten;
- bevorderen dat de Nederlandse taal wordt geleerd;
- de statushouder toenemend zelfredzaam maken;
- en laten participeren in de maatschappij.

3.3.1 Beleid over de huisvesting

Statushouders krijgen in Littenseradiel een woning in Wommels, Winsum, Mantgum, Easterein, Easterlittens, Kubaard, Spannum, Weidum, Welsrijp of Boazum. De woningen worden van Elkien gehuurd of van een particulier. Elkien stelt 10% van de vrijgekomen huizen beschikbaar aan statushouders⁶. Als onvoldoende huizen beschikbaar zijn, dan kan de gemeente tijdelijke huisvesting bouwen of leegstaande gebouwen voor huisvesting bestemmen. De gemeente bekijkt per plaatsing of er niet teveel statushouders bij elkaar komen te wonen.

3.3.2 Beleid over integratie

VVNN heeft tot taak statushouders maatschappelijk te begeleiden tot volwaardig lid van de gemeenschap; de statushouder is dan optimaal maatschappelijk, sociaal en economisch geïntegreerd. Pastiel kan statushouders economisch activeren. Wanneer een statushouder niet meewerkt om te integreren en geen Nederlands leert, kan de gemeente een boete opleggen in de vorm van een korting op de bijstandsuitkering. Wanneer Pastiel statushouders begeleidt die weigeren stages te lopen, kan de gemeente een sanctie opleggen.

⁶ Uit de interviews bleek dat de wethouder dacht het percentage in 2015 en 2016 op 20% was gesteld, Elkien en de ambtenaar bij de gemeente bestrijden dit en geven aan dat hier sprake is van een misverstand.

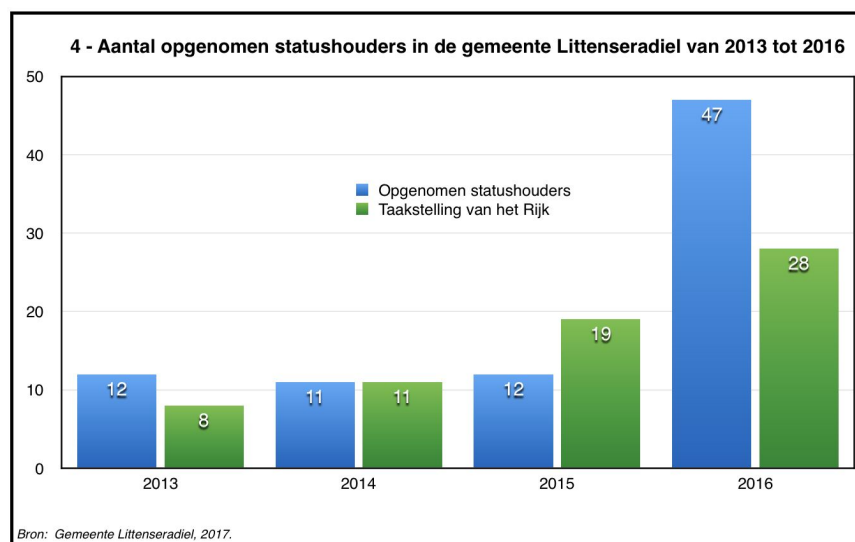
4 - Inventarisatie van de praktijk van de integratie van statushouders

Littenseradiel heeft beperkt eigen beleid voor statushouders dat voornamelijk gericht is op de landelijke regels:

1. huisvesten van statushouders volgens de opgave die de minister van BZK bepaalt;
2. zorgen voor maatschappelijke begeleiding met daarbij de volgende regels:
 - statushouders een opleiding tot inburgering laten afronden;
 - statushouders een participatieverklaring laten tekenen;
 - statushouders in het eigen onderhoud laten voorzien of anders een uitkering geven.

4.1 De instroom van statushouders

Ieder half jaar geeft het rijk elke Nederlandse gemeente een taak om een aantal statushouders op te vangen. In de afgelopen jaren waren dat er:

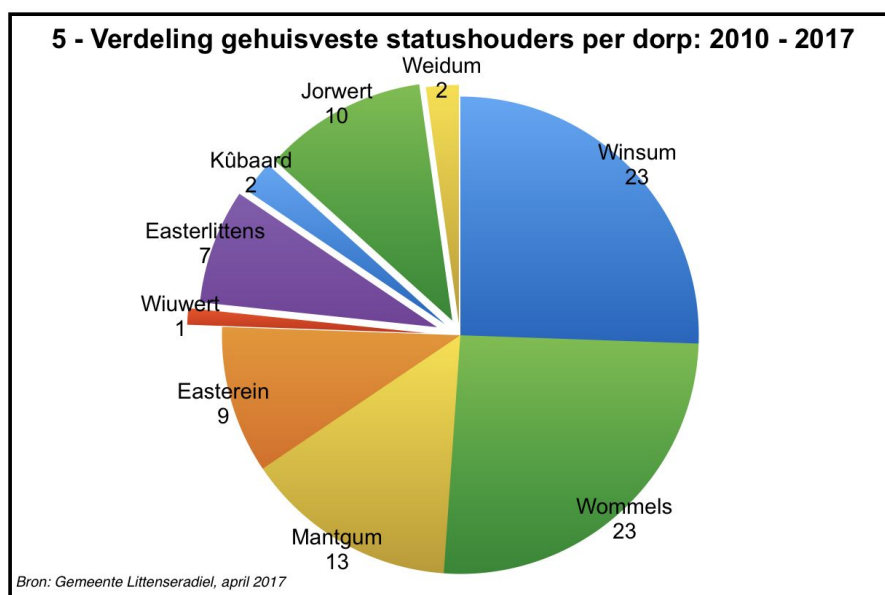
In 2015 bleef Littenseradiel zeven statushouders achter op de taakstelling van rijk. Die achterstand werkte de gemeente in 2016 weg door 19 mensen bovenop de taakstelling op te vangen. Aan het begin van 2017 liep Littenseradiel voor op de taakstelling. Over de onderzochte jaren is het de gemeente Littenseradiel ruimschoots gelukt om aan de taakstelling van het rijk te voldoen. Hiermee heeft Littenseradiel de eerste taak, n.l. om statushouders te huisvesten, goed uitgevoerd.

De gemeente volgt de groep statushouders niet in een aparte administratie. Naast de 82 statushouders die in de jaren 2013 tot en met 2016 zijn opgevangen, werden in de jaren daarvoor nog ten minste 15 statushouders opgevangen. In totaal zijn er dus maximaal 97 statushouders sinds 2010 in Littenseradiel komen wonen. Niet bekend is of en hoeveel statushouders uit Littenseradiel vertrokken zijn en hoeveel statushouders er dus nu in de gemeente wonen.

4.2 De huisvesting van statushouders in Littenseradiel

4.2.1 Verdeling over de dorpen

Littenseradiel hield tot maart 2016 vast aan opvang in de vier grotere dorpen: Winsum, Wommels, Mantgum en Easterein. Een school, openbaar vervoer en winkels bepalen deze kwalificatie. In de zomer was het college echter zo bezorgd of de taakstelling wel kon worden gehaald dat ook kleinere dorpen opengesteld werden voor huisvesting. Wanneer de statushouders waarvan de gemeente gegevens heeft, per dorp gegroepeerd worden, dan blijkt 75% van hen in een groot dorp te wonen. Ofschoon Jorwert niet als een groot dorp te boek staat, is het Easterein, dat zo wel bekend staat, voorbij gegaan in aantal gehuisveste statushouders. Jorwert bereikte deze plek door een gezin van tien personen op te vangen. In 2016 werden 22 van de in totaal 47 statushouders opgevangen in een klein dorp.

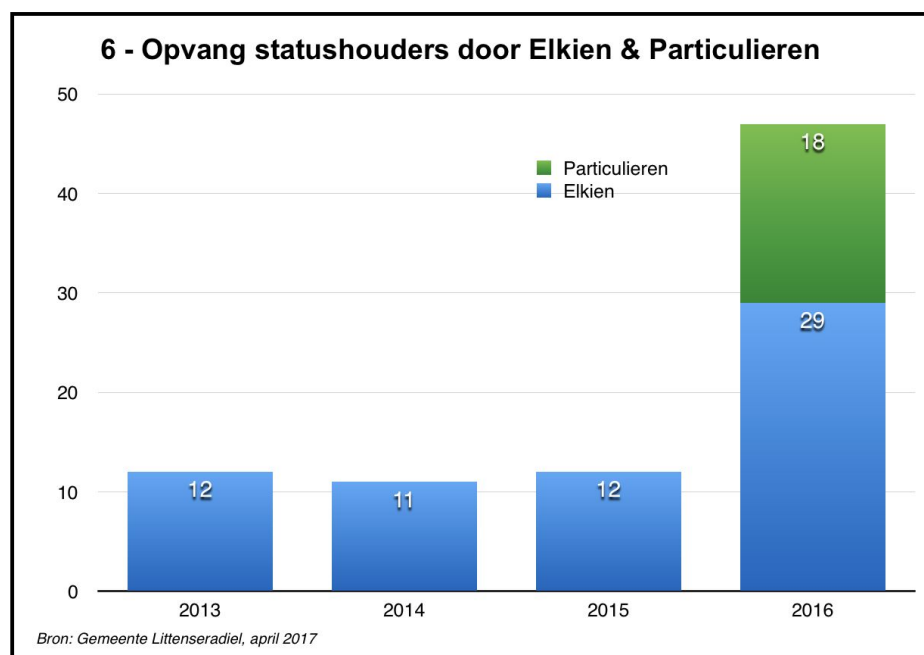

In Littenseradiel is Elkien de enige actieve woningcorporatie en omdat alle statushouders bij aankomst een bijstandsuitkering ontvangen, vallen ze in Elkiens doelgroep. Elkien bouwt geen nieuwe woningen in de gemeente en de woningen die naar statushouders gaan, moeten vrijkomen doordat zittende huurders vertrekken. Littenseradiel werkt met Súdwest Fryslân en De Fryske Marren samen met Elkien en een extern ingehuurd coördinator. Tweemaal per jaar hebben ze overleg met de provincie, het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), de corporaties en Vluchtelingenwerk Noord-Nederland (VWNN). In het systeem van het COA, het Taakstellings volgsysteem (TVS), kunnen alle partijen zien welke statushouder aan hun gemeente is toegewezen. Elkien zoekt dan een woning waarbij ze rekening houdt met eventuele gezinshereniging. In Littenseradiel heeft Elkien alleen eengezinswoningen, dus ook alleenstaanden komen daarin terecht. Elkien en de gemeente gaan na of er niet te veel statushouders bij elkaar komen te wonen. Hierbij heeft de gemeente het laatste woord. De gemeente houdt zo het draagvlak bij de bevolking intact en een keer heeft de gemeente daarom een voorgenomen plaatsing afgewend. Bij de gemeente noch Elkien zijn veel voorbeelden beschikbaar van ontevreden buurtbewoners bij plaatsing van statushouders. Uit het onderzoek bleek dat in één dorp de bevolking bezwaar maakte tegen nog een extra plaatsing. Die ging toen niet door. Aan dit incident is geen bekendheid gegeven.

4.2.2 Verdeling tussen Elkien en particuliere initiatieven

In 2015 informeert B&W de raad over het 'viersporenbeleid' om statushouders te huisvesten. Het eerste spoor is huisvesting van statushouders via Elkien. Het tweede spoor behelst de tijdelijke opvang in leegstaande gebouwen. Het derde spoor is het optrekken van tijdelijke gebouwen en het vierde spoor zijn de particuliere initiatieven. Ofschoon de gemeente wel heeft onderzocht wat er met tijdelijke en leegstaande gebouwen mogelijk was, zijn alleen het eerste en vierde spoor: Elkien en particuliere initiatieven verantwoordelijk voor de huisvesting van statushouders. De toewijzing van huurwoningen in Littenseradiel aan statushouders geeft in de ogen van betrokkenen geen problemen voor de beschikbaarheid van huurwoningen voor andere groepen. Naast de openstelling van kleinere dorpen heeft B&W in september 2016 de raad verteld dat niet langer 10% maar 20% van de vrijgekomen huurhuizen van Elkien voor statushouders beschikbaar zouden komen. Dit is echter nooit gebeurd. Elkien en ook de ambtelijke organisatie ontkennen deze afspraak en ze is ook nooit uitgevoerd. Overigens is het beeld dat deze verschillende interpretatie geen gevolgen heeft gehad in de praktijk: Er waren voldoende woningen voor statushouders zonder dat dit leidde tot wachttijd voor inwoners van de gemeente. Littenseradiel had ten tijde van het onderzoek geen woonvisie. Aan het einde van deze periode is een woonvisie gepresenteerd. Hierin staat echter niets vermeld over statushouders. In de prestatieafspraken die de gemeente jaarlijks met Elkien maakt, krijgen statushouders prioriteit, staat ook het viersporenbeleid en dat 10% van de mutaties naar statushouders gaan. Wanneer statushouders eenmaal in een dorp wonen, worden ze door de gemeente niet apart geregistreerd. Een eventuele verhuizing ziet Elkien of de gemeente niet anders dan van een niet-statushouder.

Sinds 2010 kwamen alle statushouders in een huis van Elkien terecht, totdat particulieren in 2015 zelf initiatieven gingen ontplooiën om statushouders te huisvesten. Deze initiatieven waren welkom door de beperkte beschikbaarheid van woningen bij Elkien. De gemeente uitte daarover meerdere keren haar zorgen.

Met drie initiatieven in Littenseradiel werden in totaal 18 statushouders opgevangen. Dit aantal kan door gezinshereniging verder stijgen.

4.2.3 Particulier initiatief - en het voorbeeld Wiuwert

Particulieren in Littenseradiel vangen 18 statushouders in 2016 op. De verdeling over de dorpen is als volgt:

Dorp	Aantal huishoudens	Aantal statushouders	Nog te verwachten uit gezinshereniging
Easterlittens	1	7	0
Jorwert	1	10	0
Wiuwert	1	1	1 + 2

In 2015 bereiken grote stromen vluchtelingen Europa, die gehuisvest moeten worden. Deze situatie leidt In Littenseradiel tot initiatieven vanuit dorpen om in het eigen dorp een huis voor een gezin vrij te maken. Uiteindelijk kopen in Littenseradiel maar liefst drie particuliere groepen huizen voor statushouders. Dit gebeurt ook elders, maar Littenseradiel onderscheidt zich in positieve zin door het relatief grote aantal particuliere initiatieven. In 2016 werden zo 18 statushouders opgevangen. Dit kan nog oplopen tot 21. Mee hierdoor kon de taakstelling van Littenseradiel royaal gehaald worden. Gezien de impact hiervan op de totale opgave is dit beleid succesvol. De gemeente neemt deze initiatieven op in het officiële beleid en neemt zich voor alle steun te verlenen. Geldelijke ondersteuning zoals een huurgarantie, of een kwijtschelding van leges weigert het college aan het particulier initiatief in Jorwert. Ambtenaren van de gemeente adviseren wel bij de aankoop en verhuur van huizen. Ook legt de gemeente contact met de extern coördinator die de plaatsingen verzorgt en met VVWN.

Voor dit onderzoek is het initiatief in Wiuwert nader bekeken. In het kader hiernaast staat een interview met de betrokkenen. In Wiuwert wordt de Vereniging voor Dorpsbelangen pas op de hoogte gesteld nadat de koop al rond is. Hier wordt door hen geen probleem van gemaakt. De ondersteuning door de gemeente wordt in Wiuwert gewaardeerd. Snel en efficiënt maar niet overdreven aanwezig. De uitnodiging voor het Iepenloftspul in Jorwert van de werkgroep uit Wiuwert door het college als blijk van waardering werd zeer op prijs gesteld.

Nezar Kefou woont sinds vier weken in Wiuwert. Hij komt uit Darayya, een klein dorpje vlakbij Damascus, in Syrië. Op 27 augustus 2015, nadat hij was gevlucht in een rubberbootje, kwam hij uiteindelijk in Nederland terecht. Via Gilzen, het aanmeldcentrum in Nederland, mocht hij na 45 dagen naar het asielzoekerscentrum van Delfzijl en nu woont hij dus in Wiuwert. Jeannette Reen hoorde een oproep van Eelke Lok op Omrop Fryslân: 'Als elk dorp in Fryslân een vluchteling of gezin met een status opneemt, kunnen we heel veel mensen helpen.' Ik dacht: waarom niet? Ik zit in de kerkenraad en hier kan ik een voorstel indienen zodat we iets kunnen doen voor onze medemens. Toen ik mijn idee vertelde aan de rest van de kerkenraadsleden was iedereen enthousiast maar we wilden wel alle mitsen en maren weten. We zijn aan de slag gegaan en nu zijn we zover dat de kerk een huis heeft gekocht en daar woont Nezar nu', aldus Jeannette. 'Op de bijeenkomst van Doarpswurk op 7 april zijn we in contact gekomen met Vluchtelingen Werk Nederland. Het eerste wat Alle Jacob Bremer, ook een van de initiatiefnemers uit het dorp, en ik toen hebben besloten, is dat we zelf betrokken willen blijven met name bij de werkzaamheden die vrijwilligers van Vluchtelingenwerk normaal

doen voor statushouders.' 'We worden hierin heel goed geholpen door Anna Riemersma van Vluchtelingen Werk. We zijn met een groep van vijf personen die Nezar helpt bij allemaal verschillende dingen. Denk hierbij aan het afsluiten van contracten voor energie, een tv abonnement maar we gaan ook met Nezar naar de kringloop om meubels uit te zoeken. Alles wat hij koopt betaalt hij overigens zelf. Hij krijgt een lening van de staat voor het opbouwen van een leven en die moet hij terugbetalen.' Alle Jacob is werkzaam bij Gemeente De Fryske Marren en bekend met procedures die gelden binnen instanties. 'Ik denk wel dat die kennis ons heeft geholpen. Je weet beter waar je aan begint en wat er op je af komt'. In de communicatie met de bewoners van Wiuwert zijn de initiatiefnemers vanaf het begin transparant geweest. 'Hier hebben we heel goed over nagedacht, want we wilden dat Nezar zich hier welkom zou voelen. Toen we het huis gekocht hebben, zijn we eerst naar de burens gegaan. Vervolgens is er een brief naar de school, het dorpsbelang en de grote kerkenraad "De Slachsang" gegaan en daarna naar alle bewoners, huis aan huis'. Maar niet alles ging zo makkelijk. Zo was de verwachting dat er een gezin zou komen, maar toen bleek Nezar alleen te komen. 'Dat was wel even omschakelen, want we hadden alle bewoners van Wiuwert voorbereid op de komst van een gezin. Gelukkig heeft dit niet voor vervelende reacties gezorgd en als alles goed gaat, komen Nezar zijn vrouw en twee kinderen in september ook naar Nederland. 'Dit hangt overigens af van de snelheid waarmee mijn verzoek verwerkt wordt bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)', vult Nezar aan.

doen voor statushouders.' 'We worden hierin heel goed geholpen door Anna Riemersma van Vluchtelingen Werk. We zijn met een groep van vijf personen die Nezar helpt bij allemaal verschillende dingen. Denk hierbij aan het afsluiten van contracten voor energie, een tv abonnement maar we gaan ook met Nezar naar de kringloop om meubels uit te zoeken. Alles wat hij koopt betaalt hij overigens zelf. Hij krijgt een lening van de staat voor het opbouwen van een leven en die moet hij terugbetalen.' Alle Jacob is werkzaam bij Gemeente De Fryske Marren en bekend met procedures die gelden binnen instanties. 'Ik denk wel dat die kennis ons heeft geholpen. Je weet beter waar je aan begint en wat er op je af komt'. In de communicatie met de bewoners van Wiuwert zijn de initiatiefnemers vanaf het begin transparant geweest. 'Hier hebben we heel goed over nagedacht, want we wilden dat Nezar zich hier welkom zou voelen. Toen we het huis gekocht hebben, zijn we eerst naar de burens gegaan. Vervolgens is er een brief naar de school, het dorpsbelang en de grote kerkenraad "De Slachsang" gegaan en daarna naar alle bewoners, huis aan huis'. Maar niet alles ging zo makkelijk. Zo was de verwachting dat er een gezin zou komen, maar toen bleek Nezar alleen te komen. 'Dat was wel even omschakelen, want we hadden alle bewoners van Wiuwert voorbereid op de komst van een gezin. Gelukkig heeft dit niet voor vervelende reacties gezorgd en als alles goed gaat, komen Nezar zijn vrouw en twee kinderen in september ook naar Nederland. 'Dit hangt overigens af van de snelheid waarmee mijn verzoek verwerkt wordt bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)', vult Nezar aan.

Wiuwert is like paradise

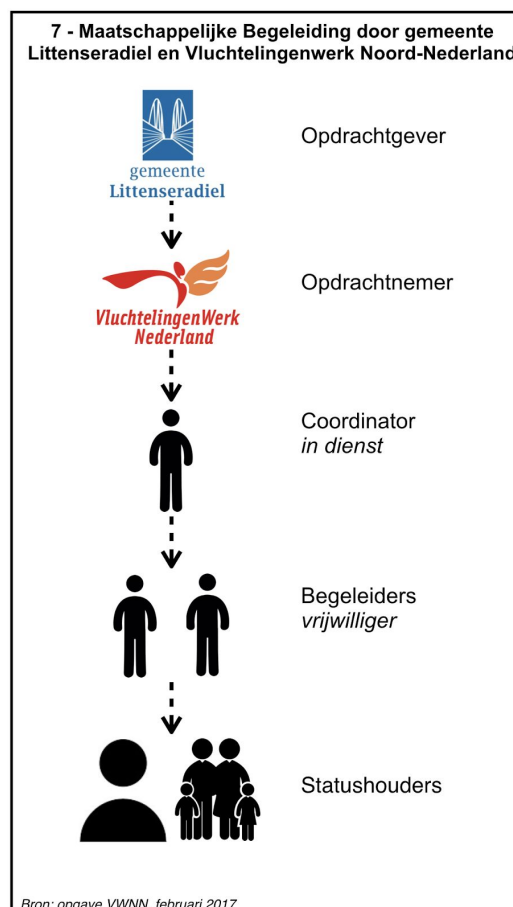
Hij mist zijn vrouw en kinderen vreselijk. Hij weet gelukkig dat ze veilig zijn, maar dat maakt het gemis niet minder. Nezar spreekt goed Engels dus communiceren is geen probleem. 'Een nadeel hiervan is dat iedereen Engels tegen me spreekt terwijl ik natuurlijk Nederlands moet leren maar dat komt vast goed'. Nezar wil het liefst zo snel mogelijk aan het werk. In Syrië spelde hij de mooiste kralen op trouwjurken totdat de oorlog uitbrak en er geen reden meer was voor feesten en er dus ook geen mensen meer gingen trouwen. 'Ik heb toen nog een tijd op de schoolbus gewerkt, maar ook dit was op een gegeven moment te gevaarlijk en toen zijn we gevlucht'. Net als in Syrië woont Nezar hier ook in een klein dorp. 'In het Asielzoekerscentrum in Delfzijl heb ik bij mijn coach aangegeven dat ik heel graag in een dorp wou wonen. Toen ik mijn vrouw foto's stuurde van Wiuwert werd ze heel blij, ze kan niet wachten om hier naartoe te komen.' 'Het leuke in een dorp vind ik dat iedereen hallo zegt, je voelt je daardoor echt welkom. Maar het belangrijkste zijn de mensen die me helpen. Inmiddels ga ik alleen op de fiets naar Sneek en ook boodschappen doen kan ik alleen, maar als ik ingewikkelde papieren thuis krijg is het heel fijn dat ik iemand kan bellen die me wil helpen. Ongelofelijk, dat je uit een wereld van haat ontsnapt en dan in een warm bad terecht komt. Dat had ik niet durven dromen', besluit Nezar.

Bron: www.doarpswurk.nl

4.3 De maatschappelijke begeleiding door Vluchtelingenwerk Noord-Nederland (VWNN)

Nog voordat een statushouder in Littenseradiel komt wonen start de begeleiding door VWNN doordat ze van de gemeente een mail krijgen met daarin een *match* tussen een statushouder en een woning. VWNN mag in het TVS persoonlijke informatie van de statushouder opvragen. Zoals naam, geboortedatum, land van herkomst, opleidingsniveau (laag, middelbaar of hoog), verblijfsduur in het AZC, bankrekening, duur van de verblijfsvergunning en persoonsnummers. Alle statushouders hebben een vergunning voor een verblijf van vijf jaar en mogen werken, wat met de term “arbeid vrij” is aangegeven. Sommige statushouders leiden hier juist uit af dat ze vrij zijn om *geen* arbeid te verrichten, aldus VWNN.

VWNN koppelt direct *twee* vrijwilligers aan de statushouder(s). Eentje voor zorg en welzijn en een ander voor financiële zaken. Dit heeft als voordeel dat ze kunnen overleggen en er niet alleen voor staan. Ze mogen zelf een taakverdeling afspreken en krijgen van VWNN instructie, een stappenplan en een checklist. De tijd om een statushouder te begeleiden hangt af van diens achtergrond. De reguliere begeleiding is ongeveer 9 tot 12 maanden. Uiterlijk na een jaar wordt de mate van zelfredzaamheid besproken. Sommigen ‘gaan als een speer’, voor anderen is meer tijd nodig. Dat is in de afgelopen drie jaar echter minder dan vijf keer misgegaan (2x psychische problemen, 1x gewelddadig en 1x echtscheiding). In deze gevallen worden de statushouders overgedragen aan het gebiedsteam.

De bedoeling van VWNN is de vrijwilligers te vinden in het dorp waar de statushouder gaat wonen. Voor ze beginnen wordt een gesprek gevoerd met de vrijwilligers. Hierin wordt duidelijk gemaakt hoe VWNN werkt: volledig gericht op zelfredzaamheid van de statushouder. Dit gesprek kan als een sollicitatiegesprek worden beschouwd en wordt met de coördinator gehouden. Het is niet de bedoeling dat de vrijwilliger problemen oplost maar meedenkt met de statushouder en dat die zo veel mogelijk de problemen oplost. Dus aanspreken op eigen creativiteit en flexibiliteit. Dit schrikt soms mensen af voor ze beginnen. Soms haken mensen ook af als ze een tijdje aan het werk zijn en de gerichtheid op zelfhulp hen niet past.

In Littenseradiel is het moeizaam om voldoende vrijwilligers te vinden. Op dit moment zijn er 10 vrijwilligers uit de gemeente. Dit zijn er veel minder dan er nodig zijn gezien het aantal van 20 woningen met statushouders. Van deze 20 woningen zijn drie van particulieren dus 17 voor VWNN. Daarvoor zijn 34 vrijwilligers nodig, dat zijn 24 meer dan de huidige 10 die in Littenseradiel beschikbaar zijn. Het verschil wordt aangevuld uit Sneek. Dit probleem speelt wel meer in plattelandsgemeenten. In nogal wat gevallen zijn in bepaalde dorpen helemaal geen vrijwilligers om de statushouders te begeleiden. Ofschoon Snekers er meestal goed mee omgaan, missen zij wel de fitnesses van een klein dorp, zoals kennis van de dorpsfeesten. Ook hebben ze meestal geen netwerk in de dorpen. Met de gemeente is veelvuldig over het tekort aan vrijwilligers gesproken maar dat heeft nauwelijks iets aan de situatie veranderd. Het lijkt er niet op dat de

gemeente hierin VVNN helpt of dat er een plan is om deze situatie te veranderen, immers de gemeente huurt VVNN in om de begeleiding vrijwilligers in haar dorpen op te zetten.

4.3.1 De inburgeringscursus en opleidingen

Een belangrijk onderdeel van de maatschappelijke begeleiding is het zoeken naar een opleiding voor de verplichte inburgering van de statushouder. Tot en met 2013 deed de gemeente dat, maar nu moet de statushouder dat zelf doen en in de praktijk helpt VVNN daarbij. DUO stuurt de statushouder rechtstreeks een brief. De vrijwilligers vragen naar deze brief en bespreken die met de statushouder. Het is wel eens voorgekomen dat een statushouder een laptop bij een minder goede cursus kreeg. Met de bedoeling hiermee mensen naar de cursus te lokken. VVNN wil de statushouder helpen om dit eventueel ongedaan te maken. Soms houdt een statushouder vast aan een verkeerde aanbieder en dan laat VVNN dat gaan. Het blijft hun eigen verantwoordelijkheid, ze mogen zelf kiezen. Ofschoon de kans dat ze dan de opleiding zullen halen misschien veel kleiner is, wordt hier verder geen actie meer op ondernomen of de gemeente geïnformeerd. Het is dan aan de statushouders.

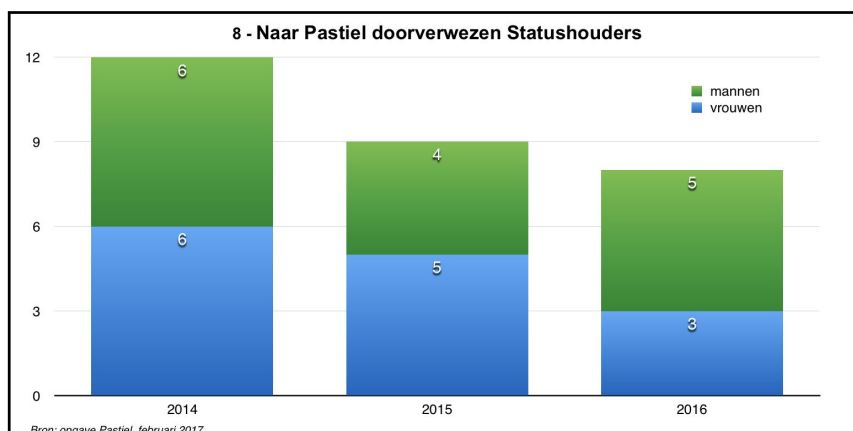
4.3.2 De participatieverklaring

Littenseradiel laat VVNN de participatieverklaring bij de statushouders afnemen door ze in een *workshop* van een halve dag mee te nemen in de Nederlandse kernwaarden en spelregels. Hierna wordt de participatieverklaring ter tekening voorgelegd. VVNN krijgt vanaf 2016 aanvullend €145 per statushouder om dit uit te voeren.

4.3.3 De bijstandsuitkering

Bij aankomst in de gemeente krijgt de statushouder een bijstandsuitkering. Er is bij de gemeente en VVNN een enkel geval bekend dat een statushouder de uitkering verruilde voor een betaalde baan: een Syriër uit Mantgum kwam snel aan het werk bij een garagebedrijf. De oorzaak waardoor statushouders in de bijstand blijven zitten ligt in de eerste plaats aan de gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal. De vaak lage opleiding helpt ook niet mee. Daarnaast is bij werkgevers onbekendheid met statushouders. De soms passieve houding van statushouders versterkt dit. Wanneer mensen te lang met rust worden gelaten verstrijkt er onnodig tijd en wordt integratie moeilijker. Dat is landelijk een probleem.

In Littenseradiel begeleidt Pastiel inwoners uit de bijstand naar een betaalde baan als het gebiedsteam ze doorverwijst. Van de naar schatting 97 statushouders zijn sinds 2014 29 statushouders naar Pastiel verwezen. Het college houdt niet bij hoeveel volwassen statushouders in Littenseradiel wonen. Het is daardoor onbekend hoeveel statushouders dus niet zijn doorverwezen naar Pastiel. Hoewel de instroom van statushouders in 2016 verviervoudigde, verwees het gebiedsteam minder mensen door dan in 2015.

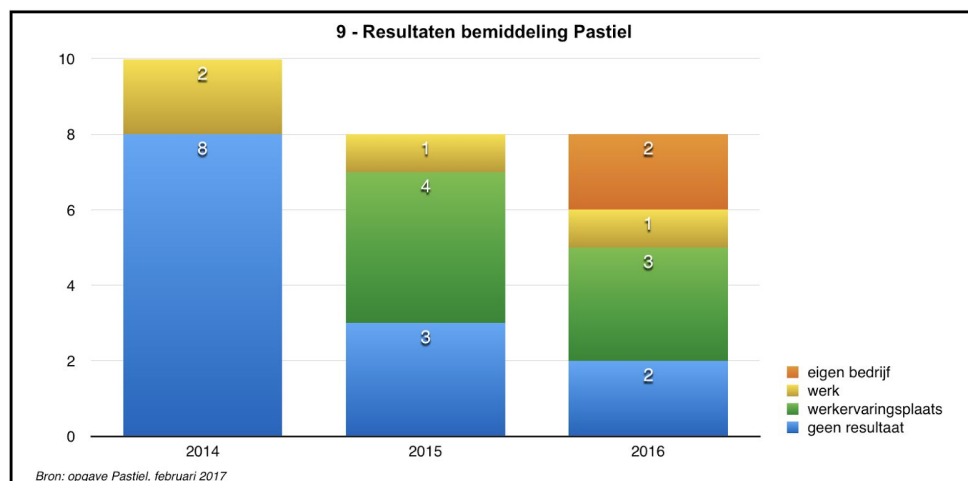

Pastiel begint met een intakegesprek met de statushouder waarna die in het bedrijf drie dagen (de andere dagen zijn voor de inburgeringscursus) per week eenvoudig werk krijgt, dit is de startfase. Dit duurt maximaal vijf weken en is bedoeld om een compleet beeld te krijgen zodat bepaald kan worden wat het beste traject voor de statushouder is. Vervolgens is er een aantal mogelijkheden:

- een opleiding volgen via Pastiel bij Friese Poort (theorie) en/of Empatec in de fabriek (praktijk)
- een werkervaringsplaats bij een externe werkgever
- een stageplaats bij een bedrijf

In het algemeen geldt dat een statushouder lastiger dan de rest van de doelgroep is te plaatsen in werkervaringsplaatsen. Het grootste probleem voor zo'n plaatsing is de gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal. Als voorbeeld wordt schoonmaken genoemd. Ook daarbij moet al het nodige worden gelezen, zoals de tekst op schoonmaakmiddelen. Het tweede probleem is de culturele verschillen zoals op tijd komen, omgaan met vrouwen door mannen. Overigens zijn er grote verschillen tussen de ene en de andere persoon. Dat ligt aan het land van herkomst en aan het opleidingsniveau. Een hoogopgeleide pikt alles sneller op dan een analfabete statushouder.

Jaarlijks krijgt Pastiel een budget om trajecten voor Littenseradiel en Sudwest Fryslan uit te voeren. Door de gemeenten worden nauwelijks sancties opgelegd in het algemeen, ook niet voor statushouders. Met SWF is Littenseradiel het minst sanctie-gericht binnen de Pastiel-regio. De ervaring is dat cliënten dit vaak weten en daarnaar handelen. Voor Pastiel is dit binnen trajecten wel eens lastig omdat er niet een lijn getrokken kan worden. Zo is er een werkgever die "vies" werk heeft. Als er een klant uit Littenseradiel of SWF op geplaatst wordt en deze weigert dit, heeft dit vooralsnog geen gevolgen gehad voor de uitkering. Pastiel stopte daarom mensen uit Littenseradiel hier te plaatsen. In gesprekken met de gemeente is dit aangegeven en een nieuwe koers is ingezet. Pastiel heeft de verwachting dat het wel een tijdje duurt voordat de nieuwe koers helemaal is ingebed binnen de gemeente, omdat het om een culturomslag gaat.

De resultaten van Pastiel hierboven betekenen niet dat de statushouders niet langer een bijstandsuitkering krijgen, behalve bij de vier mensen die werk hebben gevonden. In 2016 kon een vrouw na een proefplaatsing bij een Chinees restaurant een fulltime contract voor bepaalde tijd afsluiten. Twee mannen zetten in 2016 los van elkaar een eigen bedrijf op, Pastiel assisteert in de *pre-startfase*. Pastiel noch de gemeente volgt voor *de groep statushouders* wat de succesfactoren zijn. De gemeente en Pastiel proberen statushouders uit de bijstand te krijgen, de gemeente kent zelf 1

geval waarbij dat is gelukt en uit de informatie van Pastiel blijkt dat er nog 3 meer zijn. Of de mensen die in 2015 en 2014 aan het werk gingen, nog steeds werken, is onbekend.⁷

VWNN helpt statushouders niet in de financiële problemen te raken. Vooral het fenomeen 'automatische incasso' is onbekend en daarmee worden huur en andere vast lasten betaald. Elkien is zeer actief bij statushouders die een huurachterstand hebben, ze bellen VWNN gelijk op. De vrijwilliger gaat dan naar de statushouder en samen kruipen ze achter de computer om de financiën door te nemen. Hierdoor kunnen problemen worden opgelost en is er nog geen één statushouder uit huis gezet. Inzet is om alles wat via automatische incasso kan worden gedaan, dat ook te doen. Mensen uit ontwikkelingslanden kennen vaak de ins en outs van een betaalrekening niet. Ze halen wel eens alles van de rekening zodra er geld is gestort. De vrijwilliger springt hier direct op in. Dit beleid is succesvol, voor zover bekend is bij VWNN, zijn er geen schuldsaneringen geweest onder statushouders. De gemeente heeft hetzelfde beeld.

4.4 Resultaten van het beleid

Littenseradiel had als beleidsdoel voor statushouders: *via een viersporenbeleid (zie 3.3) voldoende statushouders huisvesten, Nederlands leren, de statushouder toenemend zelfredzaam maken en laten participeren in de maatschappij*. In deze paragraaf staan de resultaten.

4.4.1 De maatschappelijke integratie van statushouders

De gemeente Littenseradiel voldoet royaal aan de door het rijk opgelegde taakstelling voor de opvang van statushouders. Door de inzet van Elkien en particuliere initiatieven is het gelukt om vier statushouders meer op te vangen dan werd vereist. Alle statushouders krijgen via VWNN maatschappelijke begeleiding en daarvoor zijn voldoende vrijwilligers beschikbaar, hoewel te weinig van de vrijwilligers uit de vestigingsplaatsen komen. De praktische inburgering van de statushouders in de Nederlandse samenleving is hiermee gestart. Alle kinderen van statushouders en alleenstaande minderjarige statushouders gaan naar school. In de buurten en de dorpen waar de statushouders wonen zijn geen problemen met omwonenden gemeld. Statushouders wacht daar een warm welkom en worden bij veel activiteiten in de dorpen en in de buurten betrokken. Alle statushouders krijgen een uitkering en schrijven zich voor een inburgeringscursus bij een erkende instelling in. Statushouders worden door Pastiel naar een betaalde baan begeleid. De sfeer in het gemeentehuis over statushouders is positief. De wil om bij problemen oplossingen te vinden is bij de gemeente, de corporaties en de welzijnsorganisatie groot. Op een handvol gevallen na, lijkt de maatschappelijke integratie na de periode van 12 maanden gelukt en wordt voldaan aan de beleidsdoelen die de gemeente zich stelt.

De vraag is of de integratie hiermee *volledig* is geslaagd. Wanneer wordt teruggегреpen op de eisen vanuit de landelijke overheid, dan waren de doelen:

1. het huisvesten van statushouders volgens de opgave die de regionale regietafel oplegt;
2. het zorgen voor maatschappelijke begeleiding met daarbij de volgende regels:
 - a. statushouders een opleiding tot inburgering laten afronden;
 - b. statushouders een participatieverklaring laten tekenen;
 - c. statushouders in het eigen onderhoud laten voorzien of anders een uitkering geven.

Om over de doelen 2a, 2b en 2c iets te kunnen zeggen, is informatie nodig. De gemeente kiest er voor statushouders na 12 maanden op dezelfde manier als de andere inwoners te behandelen. Om die reden wordt niets meer bijgehouden over statushouders na die periode. Het aantal statushouders met een bijstandsuitkering wordt niet apart geregistreerd. VWNN houdt een dossier bij over de vorderingen per statushouder, zowel op papier als digitaal. Ook wordt de voortgang met de statushouder besproken aan de hand van een *zelfredzaamheidsladder*. Middels dit formulier worden de diverse

⁷ De gemeente kan deze cijfers niet geven, tenzij iemand op persoonsniveau telt. De kern is, dat er geen apart beleid en monitoring is.

leefgebieden besproken en wordt samen gekeken wat de klant zelf weet/kan en waar nog hulp bij nodig is. Dit wordt twee of drie keer tijdens een begeleiding gedaan en zeker na 1 jaar om te zien of de begeleiding echt kan stoppen.

Schaal	Kwalificatie	Omschrijving
5	Goed	Cliënt kan de handeling zelf uitvoeren of weet gebruik te maken van reguliere instanties.
4	Voldoende	Cliënt vraagt advies (neemt initiatief!) aan medewerker en kan met korte uitleg of verwijzing zichzelf redden.
3	Redelijk	De medewerker doet samen met de cliënt de handeling om het inzicht te ver- groten en/of de cliënt doet onder toezicht van de medewerker de handeling zelf.
2	Matig	De medewerker doet de handeling voor aan de cliënt, legt uit aan de cliënt en controleert.
1	Onvoldoende	Door gebrek aan taal en/of kennis van de Nederlandse samenleving is de cliënt afhankelijk van de medewerker.

Bron: opgave VVNN, februari 2017

VWNN rapporteert hierover *niet* aan de gemeente per statushouder. Wel overleggen VWNN en gemeente twee keer per jaar over de algemene gang van zaken. Wanneer na een jaar of twee de statushouder uit de begeleiding gaat, heeft VWNN er geen zicht meer op. Een evaluatie van het wel en wee van de statushouder en relatie met de maatschappelijke begeleiding door VWNN is er daarna ook niet meer. De gemeente evalueert zelf ook niet hoe de maatschappelijke integratie van de statushouder op enig moment is.

	Gemeente Littenseradiel	VWNN	Pastiel	Elkien
Aantal statushouders	✗	✓	✓	✓
Aantal statushouders die inburgeringsexamen haalden	✗	✗	n.v.t.	n.v.t.
Aantal statushouders die inburgeringsopleiding doen	✗	✓	n.v.t.	n.v.t.
Statushouders met bijstandsuitkering	✗	✗	✗	n.v.t.
Statushouders die een beroepsopleiding volgen	✗	✗	✓	n.v.t.
Statushouders die een baan hebben gevonden	✗	✗	✓	n.v.t.
Uit de gemeente vertrokken statushouders	✗	✗	n.v.t.	✓

Bron: onderzoek PKC Littenseradiel 2017

De gemeente registreert statushouders nergens apart. Het totale aantal statushouders dat nu nog in de gemeente woont is ook niet exact bekend. Hoe het met de groep gaat op het gebied van werk of opleiding is onbekend omdat er geen registratie van is. Zodoende is eigenlijk nauwelijks cijfermatig hard te maken hoe het de statushouders in Littenseradiel vergaat. VWNN weet precies hoe het met de statushouders na 12 maanden gaat en maakt hierover ook intern een rapport. Deze informatie gaat echter niet naar de gemeente, behalve als er een probleem is dat door een gebiedsteam moet worden opgelost.

Wat er echter na het jaar begeleiding van VWNN gebeurt, is alleen op individuele basis te achterhalen. In de gemeente wordt namelijk niet bijgehouden hoe het met de statushouders gaat. Onbekend is of de inburgeringscursus is gehaald, terwijl vanuit de Participatiewet via de Taaleis, hierop wel toezicht gehouden kan en zelfs moet worden. Ook wordt niet geregistreerd hoeveel statushouders een betaalde baan hebben gevonden. Uit de interviews bleek dat van één van de circa 97 statushouders bekend was dat hij betaald werk had. De cijfers van Pastiel laten iets anders zien, maar die zijn niet bekend bij de gemeente.

Uit de interviews is gebleken dat een deel van de statushouders moeite heeft om in de gemeenschap te integreren. Als de rest van de familie elders is, kan de eenzaamheid leiden tot terugtrekken uit de gemeenschap. Hierop een antwoord vinden, is lastig gebleken - zeker als de statushouder niet aan het werk komt.

4.4.2 Statushouders en bijstandsuitkeringen

De gemeente kan voor dit onderzoek niet zeggen hoeveel statushouders in Littenseradiel een bijstandsuitkering ontvangen. Elke statushouder krijgt bij aankomst een bijstandsuitkering en de gemeente houdt niet bij wie uit de bijstand naar een baan gaat. Van één statushouder is bekend dat die aan het werk is gegaan. Bij Pastiel wordt gesproken over vier statushouders met een baan en twee met een eigen bedrijf, maar onbekend is of dit heeft geleid tot uitstroom uit de bijstand. In de onderzochte jaren zijn 97 statushouders naar Littenseradiel gekomen. Volgens VWNN ging het hierbij om 23 huishoudens tussen 2014 - 2016. Als we ervan uitgaan dat in 2013 evenveel huishoudens als in 2014 binnen zijn gekomen, dan komen we op 27 huishoudens. Wanneer elk huishouden ten minste een uitkering krijgt, dan komen we op minimaal 27 bijstandsuitkeringen uit. Bij Pastiel zijn 26 statushouders aangemeld in deze jaren, hetgeen zou betekenen dat de meeste statushouders bij Pastiel terecht komen. Het college realiseert zich dat statushouders moeite hebben een betaalde baan te vinden. Door de samenwerking tussen de gebiedsteams, Pastiel en VWNN denken ze dat in de toekomst de statushouders toch op de juiste plaats zijn te krijgen. Sancties om statushouders aan te sporen om aan het werk te gaan zijn in de ogen van het college nog niet nodig geweest.

4.4.3 Statushouders en de Nederlandse taal

Tot en met 2013 zocht, betaalde & controleerde de gemeente of statushouders via de inburgering de Nederlandse taal leerden. Sinds 2014 zoekt een statushouder zelf een cursus, betaalt de cursus via een lening van DUO en na drie jaar kijkt DUO of dat een diploma heeft geleid. Nogal wat gemeenten, waaronder Littenseradiel zagen in deze ontwikkeling reden om niet langer de studie van de Nederlandse taal te controleren. Uit een rapport van de Algemene Rekenkamer blijkt dat de resultaten van de nieuwe wet op sommige aspecten tegenvallen. Dit onderzoek geeft geen aanleiding om te veronderstellen dat de uitkomsten van het onderzoek van de Algemene rekenkamer niet voor Littens geldt. Integendeel, de conclusies over het leren van Nederlands sluiten bij de interviews aan. De belangrijkste:

1. Het zelf afsluiten van een contract met een aanbieder van cursussen noemt de Algemene Rekenkamer "*niet goed onderbouwd en onvoldoende [werken] in de praktijk*"⁸. Uit de interviews kwam dit ook naar voren. Sommige statushouders worden gelokt met 'gratis' laptops om een cursus te beginnen. Vluchtelingenwerk waarschuwt wel maar wanneer de statushouder doorzet, blijft het daarbij.
2. Het aantal statushouders dat slaagt voor het staatsexamen NT2 is nog maar 2%. De AR constateert dat: "*het huidige inburgeringsbeleid inburgeraars onvoldoende stimuleert om op het hoogst haalbare niveau examen te doen, terwijl de ambities en mogelijkheden daarvoor soms wel aanwezig zijn. Dit zien we terug in de resultaten van de eerste inburgeraars onder de Wi2013; ten opzichte van het voorgaande stelsel lijken minder mensen examen op een hoger dan verplicht niveau te doen (al zijn definitieve conclusies pas te trekken als mogelijke verlenging periodes zijn verlopen)*". Uit de gesprekken in Littenseradiel komt naar voren dat de onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal een grote belemmering is.

Nu heeft de gemeente door de Wet Taaleis wel een instrument om de vorderingen in de opleiding te volgen en in de maatschappelijke begeleiding een instrument om de opleiding goed te sturen. Gebleken is echter dat Vluchtelingenwerk en de gemeente geen afspraken hebben om dit te monitoren, bijvoorbeeld wanneer een statushouder een 'verkeerde' aanbieder kiest. Daarnaast gebruikt de gemeente niet de wettelijke mogelijkheid in de Wet Taaleis om na te gaan hoe de vorderingen zijn. Pas wanneer na drie jaar DUO aan de bel trekt en de lening opeist, komt de gemeente in actie, gedwongen door de situatie. Omdat volgens alle betrokkenen de Nederlandse taal de sleutel tot het vinden van een

⁸ AR Rapport inburgering WR, p58

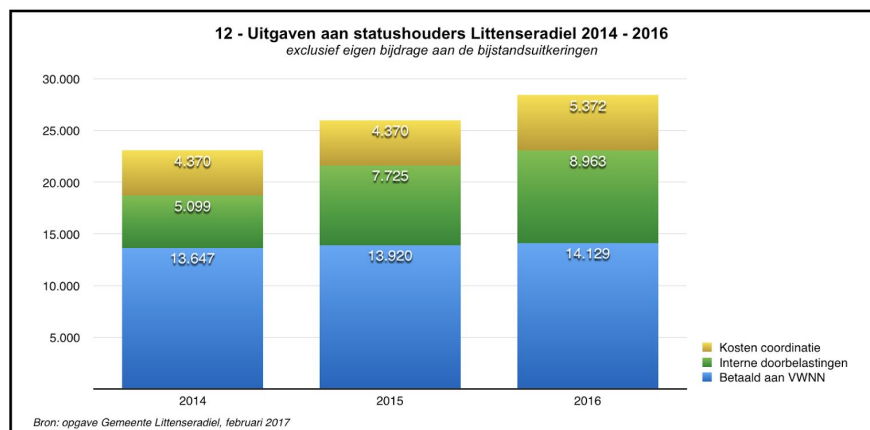
baan is, lijkt deze houding van de gemeente op dit vlak onwenselijk in het licht van de doelstellingen van het inburgeringsbeleid.

4.4.4 Statushouders en de gemeentefinanciën

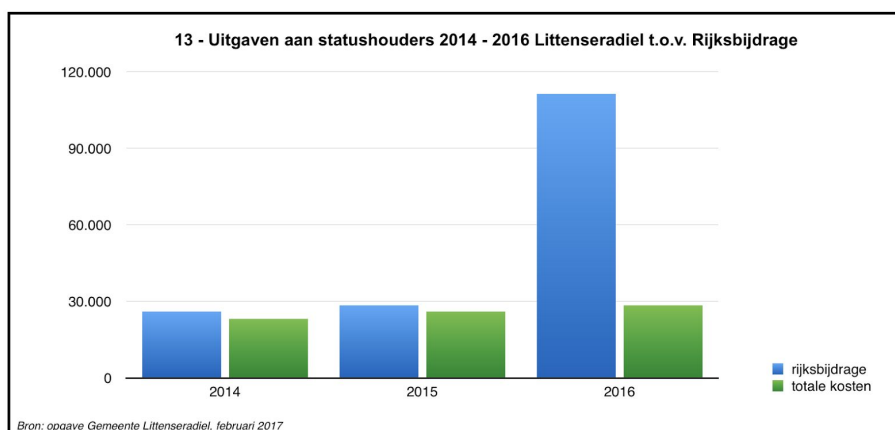
Voor de gemeentelijke financiën zijn er twee aspecten van belang:

- de kosten van de maatschappelijke begeleiding die door het rijk worden betaald. Per statushouder wordt €2.370⁹ door het rijk aan de gemeente overgemaakt. De zorg koopt de gemeente extern in;
- de kosten van de eigen bijdrage van de gemeente aan de uitbetaalde bijstandsuitkeringen, dit is 10% van het uitgekeerde bedrag of ongeveer €1.500 per jaar per uitkeringsgerechtigde.

Littenseradiel neemt over statushouders geen aparte informatie op in de begrotingen. Uit het onderzoek is echter gebleken dat de kosten in Littenseradiel langzamer zijn gestegen dan het aantal opgenomen statushouders:

Het rijk vergoedt per statushouder een bedrag van €2.370. Wanneer deze vergoedingen worden afgezet tegen de daadwerkelijke uitgaven, dan blijkt dat Littenseradiel geld overhoudt aan de statushouders:

In de onderzochte jaren ontving Littenseradiel €165.900 aan rijksbijdragen terwijl €77.595 aan kosten werd gemaakt waardoor €88.305 overbleef. In de begrotingen is Littenseradiel nog voorzichtiger dan de werkelijkheid: alleen de kosten worden geboekt, de verwachte rijksbijdrage wordt niet opgenomen. Ten opzichte van de begroting is de hele rijksbijdrage van €165.900 derhalve een meevaller. Aan de andere kant is de eigen bijdrage van Littenseradiel aan de bijstand niet meegerekend. Deze is bij 28 bijstandsuitkeringen (een lage schatting) per jaar €42.000.

⁹ Zie Bestuursakkoord, november 2015.

5 - Conclusies & Aanbevelingen

Voor dit onderzoek is de hoofdvraag: “Welk beleid heeft de gemeente Littenseradiel voor de integratie van statushouders en wordt dit beleid rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd?”. De rekenkamercommissie concludeert op basis van het onderzoek het volgende:

5.1 Conclusies

De gemeente Littenseradiel heeft beleid voor statushouders ingesteld.

Ofschoon er geen formeel beleidsstuk in de gemeenteraad is bekrachtigd, heeft Littenseradiel in de loop van 2015 en 2016 de raad geïnformeerd over de opvang van statushouders en daarmee de facto beleid ingesteld en uitgevoerd. Dit beleid betreft vier sporen:

- voldoende statushouders huisvesten;
- bevorderen dat de Nederlandse taal wordt geleerd;
- de statushouder toenemend zelfredzaam maken;
- en laten participeren in de maatschappij.

Statushouders krijgen in Littenseradiel een woning in Wommels, Winsum, Mantgum, Easterein, Easterlittens, Kubaard, Spannum, Weidum, Welsrijp of Boazum. De woningen worden van Elkien gehuurd of van een particulier. Elkien stelt 10% van de vrijgekomen huizen beschikbaar aan statushouders. De gemeente bekijkt per plaatsing of er niet teveel statushouders bij elkaar komen te wonen. VVNN heeft in opdracht van de gemeente tot taak statushouders maatschappelijk tot volwaardig lid van de gemeenschap te geleiden. Het doel is de statushouder optimaal maatschappelijk, sociaal en economisch te integreren. Pastiel is ingezet om statushouders economisch te begeleiden gericht op het krijgen van werk. Wanneer een statushouder niet meewerkt om te integreren en/of geen Nederlands leert, is de gemeente terughoudend bij het opleggen van een boete of korting op de uitkering.

De gemeente huisvest en begeleidt de statushouders conform de landelijke richtlijnen

Het is de gemeente Littenseradiel uitstekend gelukt om meer statushouders te huisvesten dan de doelstelling van het rijk. Ook is de maatschappelijke begeleiding met vrijwilligers goed verlopen. Voor het tekenen van participatieverklaringen is een programma opgezet. Het eigen beleid zoals hierboven is beschreven is de lokale uitwerking van het landelijke beleid en hier is aan voldaan. Littenseradiel voldoet hiermee aan alle landelijke eisen. Littenseradiel voert het beleid **rechtmatig** uit.

De opvang van statushouders door particulieren draagt royaal bij aan het halen van de taakstelling

In 2016 vingen particulieren in drie dorpen in totaal 18 statushouders (38%) op van de in totaal 47 statushouders die in Littenseradiel kwamen wonen. De rol van de gemeente bij de ondersteuning van de particuliere initiatieven is adequaat, geïnterviewden zijn hier positief over en stellen over de gemeente: “Snel en efficiënt maar niet overdreven aanwezig”.

De maatschappelijke begeleiding is vrij kort en er is een tekort aan vrijwilligers

In een periode van maximaal 12 maanden stoomt VVNN de statushouders zo veel mogelijk klaar voor de Nederlandse samenleving. Na 12 maanden zouden statushouders moeten functioneren als alle andere inwoners van Littenseradiel. Maar die tijd blijkt doorgaans onvoldoende te zijn. De begeleiding gebeurt met vrijwilligers die idealiter uit de vestigings

dorpen komen, maar dat lukt in Littenseradiel niet voldoende. Mensen uit Sneek vullen deze gaten op. De gemeente ondersteunt hierin marginaal.

Statushouders kunnen ontoereikende inburgeringscursussen volgen zonder correctie

VWNN constateert dat statushouders soms inburgeringscursussen volgen waar ze heen zijn gelokt met een gratis laptop. De gemeente heeft niet met VWNN afgesproken dat ze hierover een seintje krijgt zodat er kan worden bijgestuurd. Er is nu een kans dat de statushouder na drie jaar met een fikse schuld blijft zitten omdat het diploma niet wordt gehaald. De gemeente heeft met de wet Taaleis een instrument om kortingen op te leggen als blijkt dat de statushouder geen serieuze voortgang boekt met de taal. Om een baan te krijgen is de beheersing van Nederlands onontbeerlijk.

Statushouders komen maar nauwelijks uit de uitkeringssituatie

Bij de gemeente wordt niet apart geregistreerd of statushouders aan het werk zijn gekomen en uit de bijstand zijn. Hierdoor is niet vast te stellen dat statushouders aan het werk komen. Uit het onderzoek blijkt dat er maar een voorbeeld bekend is van een statushouder die een zodanig betaalde baan kreeg, dat de bijstand kon worden opgezegd. De gemeente heeft Pastiel ingehuurd om statushouders te activeren en te begeleiden naar werk. Ofschoon de instroom van statushouders flink steeg, daalde het aantal doorverwijzingen naar Pastiel. Uit de resultaten van Pastiel blijkt dat vier mensen in de periode 2014 - 2016 een baan kregen. Niet bekend is of hierdoor de bijstand kon worden beëindigd.

De gemeente heeft geen systematische registratie van statushouders

De komst van bijna 100 statushouders in de afgelopen jaren heeft niet geleid tot het systematisch registreren van het aantal statushouders dat een cursus volgt, de examens haalt, een uitkering heeft en een baan vindt. Dit knelt omdat statushouders vrijwel allemaal van een uitkering leven en het niet is uitgesloten dat er de komende jaren meer statushouders naar de gemeente komen. Overigens hebben de ketenpartners van de gemeente *wel* de beschikking over deze informatie.

De beschikbaar gestelde gelden van het rijk worden niet benut

Bij het opmaken van de begroting worden de rijksbijdragen van maximaal €4.430 per statushouder per jaar (alleen in 2016 & 2017) niet meegenomen. Dat deze bedragen in het *Bestuursakkoord* uit oktober 2015 brengt hierin geen verandering. In de onderzochte periode is €165.900 van het rijk ontvangen en daarvan is €77.595 aan kosten gemaakt. Littenseradiel heeft geld beschikbaar voor intensiever beleid, maar voegt dat toe aan de algemene reserve.

Risico voor de langere termijn

Wanneer statushouders niet in het arbeidsproces worden opgenomen is het risico aanwezig dat mensen in de bijstand blijven hangen en dat de maatschappelijke integratie en participatie moeilijker wordt. Ook zal dit leiden tot blijvend hogere kosten voor de gemeente voor o.a. bijstand.

5.2 Aanbevelingen

Het onderzoek leidt tot onderstaande 3 aanbevelingen:

- I. Zet een sluitende registratie van statushouders op voor het leren van de Nederlandse taal en het vinden van betaald werk en signaleer daarmee tijdig problemen. Pas daar het beleid op aan. Stuur statushouders actief naar goede cursussen en monitor de voortgang. Schrijf een bijbehorend sanctiebeleid en maak dat bij de groep bekend. Rapporteer jaarlijks aan de raad over de veranderingen in de registratie.
- II. Gebruik de gelden van het rijk om mensen aan het werk te krijgen. Intensiveer de begeleiding en zet een scherper sanctiebeleid op.
- III. Maak een plan voor de al aanwezige statushouders waarbij zij ook worden meegenomen in de bovenstaande twee punten en maak zo nodig een aangepast plan.

Omdat Littenseradiel per 1 januari 2018 opgaat in drie omliggende gemeenten kan de gemeente hier zelf geen uitvoering meer aan geven. Voorgesteld wordt, bij instemming met deze aanbevelingen, de rechtsopvolgers van de gemeente dit rapport toe te zenden.

6 - Bestuurlijke reactie en nawoord

6.1 Bestuurlijke reactie

ARCHIEF

projectnaam:
afschrift aan: college,
wethouder Reijndorp

Uw brief : 27 juni 2017
Uw kenmerk : U17.00880
Ingeboekt onder nr. :
Ons kenmerk : U17.00990
Bijlagen :
Onderwerp : bestuurlijk wederhoor
rapport statushouders

Aan:
Rekenkamercommissie gemeente
Littenseradiel
t.a.v. secretaris mw F. Hijlkema

Behandeld door
J. Folkerts
0515-334405
j.folkerts@littenseradiel.nl

Wommels, 19 juli 2017

Geachte Rekenkamercommissie,

Uw brief van 27 juni 2017 met een verzoek om een bestuurlijke reactie op het rapport over de statushouders hebben wij in goede orde ontvangen. Eerder ontving u al een ambtelijke reactie op de door u gepresenteerde feiten.

Het door u zelf omschreven doel van het rekenkameronderzoek was om 'inzicht te krijgen welk geschreven, en ongeschreven *beleid* over de integratie van statushouders de gemeente Littenseradiel heeft geformuleerd, welk *beleid* wordt uitgevoerd door de gemeente en hoe effectief en efficiënt de uitvoering van het *beleid* is'. In deze omschrijving van uw onderzoeksdoel komt drie keer het woord 'beleid' voor. Het valt ons op, omdat ons college vooral geïnteresseerd is in het bereiken van de maatschappelijke doelen die met dat beleid beoogd worden. Beleid en wetgeving zien wij als hulpmiddelen om een maatschappelijk en politiek breed gedragen doel, namelijk de succesvolle opname van statushouders in onze samenleving, gestalte te geven. Het te bereiken doel is voor ons belangrijker dan de middelen.

Een belangrijke beperking in het onderzoek naar het antwoord op de vraag of integratie van statushouders geslaagd is, is het tijdsperspectief. Het veruit grootste deel van de onderzochte groep betreft immers recente immigranten met een verworven status. Het is naar de opvatting van het college dan ook weinig zinvol al na twee jaar de balans op te maken van ons lokale integratiebeleid. Geen enkele overheid is immers zo naïef te veronderstellen dat een volledige integratie van asielzoekers, die deels een grote culturele en taalachterstand hebben, binnen twee jaar gerealiseerd kan worden. Integratie van immigranten is een proces dat zich vaak over meerdere generaties afspeelt en niet binnen een paar jaar. Friezen 'om fierrens' kunnen dit bevestigen. Ook met de relatief beperkte verschillen tussen Nederland en de meeste emigratielanden valt werkelijke inburgering niet altijd mee en is het een kwestie van lange adem.

Van lange adem bij uw commissie is kennelijk geen sprake. In de bovengenoemde context vinden wij conclusies als 'statushouders leven vrijwel allemaal van een uitkering' (p. 21), hoewel feitelijk niet onjuist, in wezen erg voorbarig en daarmee aansluitend bij bestaande maatschappelijke vooroordelen. Succesvolle integratie is na 1 of 2 jaar eenvoudig nog niet definitief te beoordelen.

Bezoekadres: Keatsebaen 1 | 8731 BN WOMMELS
Postadres: Postbus 1 | 8730 AA WOMMELS
T 0515-334444 | F 0515-332385 | www.littenseradiel.nl

-2-

Uw aanbeveling dat wij een 'sluitende registratie' van statushouders moeten opzetten (aanbeveling I) voor het leren van de Nederlandse taal en het zoeken van betaald werk zien wij als overbodig. Natuurlijk is een bepaalde vorm van monitoring wenselijk, maar dan altijd functioneel en over een beperkte periode. Wij registreren immers ook niet systematisch andere groepen met maatschappelijke achterstanden. Het is ons inziens in strijd met het gelijkheidsbeginsel, nu juist een van de kenmerken van de Nederlandse samenleving waarin de asielzoekers worden geacht te integreren.

Intensivering van begeleiding (aanbeveling II) kan inderdaad wenselijk zijn als de bestaande instrumenten onvoldoende effectief zijn. Het door u voorgestelde scherpere sanctiebeleid suggereert echter dat er onwil is van de kant van de statushouders om te integreren. Dat lijkt ons een 'oplossing' voor een niet bestaand probleem. Verbetering van de kwaliteit van de inburgeringscursussen en het inburgeringsexamen lijkt ons wel relevant. Dat ligt echter buiten de bevoegdheid van de lokale overheid.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Littenseradiel,

, burgemeester.

, secretaris.

6.2 Nawoord

Het college geeft aan meer in de maatschappelijke doelen dan in het beleid geïnteresseerd te zijn. De rekenkamercommissie vraagt niet naar beleid op zich, maar vanwege de doelstellingen die daarin zouden kunnen zijn verwoord. Hierdoor is beleid en uitvoering te evalueren. Een goede planvorming kan natuurlijk ook voorkomen dat acties ineffectief worden of in goede bedoelingen blijven steken.

Het college vindt dat de rekenkamercommissie een te korte periode hanteert van “1 of 2 jaar”. In het onderzoek wordt de periode sinds 2013 geëvalueerd. Dat over deze mensen niet bekend is waarom ze geen betaald werk hebben, of ze de Nederlandse taal wel of niet beheersen en hoe de verdere integratie verloopt omdat de gemeente hier niet op toeziet, betekent dat ook na 4 jaar er nog geen zicht op integratie verwacht mag worden. De vraag is welke periode het college in gedachten heeft.

Het college haalt Friezen “om fierrens” aan. Voor zover de rekenkamercommissie bekend is, ontvingen immigranten in het algemeen geen uitkeringen van overheidswege in hun nieuwe land. Men werd geacht in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien en was men in principe zelf verantwoordelijk voor maatschappelijke integratie. Of de groepen daardoor wel te vergelijken zijn, vraagt de commissie zich dan ook af.

Dat het college niet van plan is sanctiebeleid voor te stellen omdat hier een ‘niet bestaand probleem’ is, is in tegenspraak met de feiten die uit het onderzoek zijn gebleken. Zo is door Pastiel duidelijk aangegeven dat door het zachte sanctiebeleid van Littenseradiel (en ook SWF) het wel degelijk lastiger is statushouders (en andere inwoners van Littens) in sommige leerbanen te plaatsen. Dat de gemeente van deze problemen niet op de hoogte is, benadrukt in de ogen van de rekenkamercommissie de noodzaak van een betere begeleiding van deze groep nieuwe Friezen.

Bijlage 1 Participatieverklaring

Grondtekst Participatieverklaring

Welkom in Nederland!

U bent net komen wonen in Nederland of u woont hier al een tijdje. Wij willen u graag informeren over het samenleven in Nederland en de dingen die hier belangrijk zijn.

Participatie vinden we in Nederland heel belangrijk. Evenals de waarden vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Met deze waarden hangen rechten samen waarop u een beroep kunt doen.

Vrijheid:

In Nederland mag iedereen denken, doen en zeggen wat hij wil. Dit betekent dat:

- iedereen zijn eigen mening mag uiten.
- iedereen een eigen geloof of leefstijl mag hebben.
- iedereen vrij is wel of niet te geloven.
- iedereen recht heeft op eigen keuzen en zelfstandigheid (zelfbeschikkingsrecht)

Hieraan zitten wel grenzen. Wat iemand doet of zegt mag nooit in strijd zijn met de wet. Je mag bijvoorbeeld niet iemand met opzet beledigen, discrimineren of aanzetten tot haat.

Gelijkwaardigheid:

In Nederland worden alle burgers gelijk behandeld. Alle burgers hebben dezelfde rechten en plichten: mannen, vrouwen, homoseksuelen, hetero's, gelovigen, niet gelovigen etc. Discriminatie wordt niet geaccepteerd.

Solidariteit:

In Nederland vragen we burgers elkaar te helpen en bij te staan als dat nodig is. Burgers zijn samen verantwoordelijk voor de samenleving. Burgers hebben recht op een veilige leefomgeving, fatsoenlijke huisvesting, eerlijke arbeidsvoorwaarden en minimumloon bij werk, goed onderwijs en goede medische zorg. De overheid heeft de plicht mensen te beschermen tegen uitbuiting en ongelijke behandeling. Burgers moeten in principe in hun eigen levensonderhoud voorzien. Als dat niet op eigen kracht lukt, en er is niemand die kan helpen, dan biedt de overheid hulp.

Participatie:

In Nederland vragen we alle burgers bij te dragen aan een prettige en veilige samenleving, bijvoorbeeld door te werken, naar school te gaan of door vrijwilligerswerk te doen. Dat kan in de wijk, op school of in een vereniging. Het spreken van de Nederlandse taal is hierbij heel belangrijk.

Ik verklaar dat ik kennis heb genomen van bovengenoemde waarden van de Nederlandse samenleving, en dat ik ze graag zal helpen uitdragen. Ik verklaar dat ik actief een bijdrage wil leveren aan de Nederlandse samenleving en reken erop dat ik daarvoor ook de ruimte en medewerking krijg van mijn medeburgers.

[_ - _ - _], te [_____],

Naam:

Geboortedatum:

Handtekening:

Bijlage 2 - Lijst van bronnen

Documenten van de gemeente Littenseradiel, Pastiel en VVNN

Begrotingen 2013 - 2017
Jaarrekeningen 2013 - 2015
Ferslach Rûntepetear 26 september 2016
Ferslach Rûntepetear 1 feb 2016
Beslulist_beslutfarmjende_riedsgearkomste,_punt_9 15 februari 2016
Ferslach Rûntepetear 7 maart 2016
B&W Advies - besluit Participatieverklaring Statushouders 14 juli 2016
Brief aan VVNN subsidie integrale begeleiding 24 augustus 2016
Aantekeningen bestuurlijk overleg SWF - 19 mei 2016
B&W Advies - besluit Opvang en Huisvesting vluchtelingen 16 juni 2016
B&W advies - besluit - Garantie huurinkomsten Ons Huis Jorwert 4 april 2016
B&W advies - besluit - Leges omgevingsvergunning Ons Huis Jorwert 4 maart 2016
B&W Advies besluit - Subsidies VVNN-24 mei 2016
B&W Advies besluit - Verhoging subsidie 2016 VVNN - 12 november 2015
B&W Advies besluit - Participatieverklaringstraject Statushouders - 14 juli 2017
Brief College aan VVNN subsidie integrale begeleiding en participatieverklaring - 24 augustus 2016
Brief College aan VVNN - 12 december 2016
Boeteverordening Wet inburgering nieuwkomers 4 januari 2005
Beleid Wet inburgering 1 januari 2007
uitvoeringsregels wet taaleis - HOORT BIJ DOCUMENT 20
B&W Advies - besluit - noodopvang asielzoekers - 25 januari 2016
B&W Advies - Besluit - Uitvoeringsregels wet taaleis 10 maart 2016
B&W Advies - Besluit - Het intrekken van diverse regelingen - 23 februari 2016
B&W Advies - Besluit - Opvang en huisvesting vluchtelingen - 16 juni 2016
Coalitieakkoord SAM-FNP 2014-2018 - 22 april 2014
Jaarverslag VVNN 2014
Jaarverslag VVNN 2015
Subsidieaanvraag VVNN 2017
Verslag overleg gemeente met VVNN in 2015
Memo Stadhouders over voortgang opvang asielzoeker en huisvesting 18 april 2016
Memo Stadhouders over brief regietafel, huisvesting 9 september 2016
Memo Stadhouders over huisvesting en begeleiding 22 september 2016
Ondertekende prestatieafspraken gemeente Elkien en De Bewonersraad - 12 december 2016
Raadsvoorstel over het intrekken van een aantal verordeningen - 21 april 2016
Raadsinformatie - Uitvoeringsplan re-integratie 2015 - Griffiebrief - 2015-16
Raadsinformatie over Vluchtelingenopvang en huisvesting - Griffiebrief - 2015 - 22
Raadsinformatie over Opvang en huisvesting vluchtelingen - Griffiebrief - 2016 -13
Raadsinformatie over noodopvang asielzoekers - Griffiebrief - 2016-3
Raadsinformatie over opvang en huisvesting vluchtelingen - Griffiebrief - 2016-13
Raadsinformatie over de stand van zaken huisvesting statushouders - Griffiebrief - 2016 -22
Subsidieaanvraag VVNN 2014 inclusief beschikking - 25 april 2013
Subsidieaanvraag VVNN 2015 inclusief beschikking - 24 april 2014
Subsidieaanvraag VVNN 2016 inclusief beschikking - 23 april 2015
Woonvisie Littenseradiel 2030 definitief
Raadsinformatie - tussenevaluatie Pastiel - 2014-2
Uitvoeringsplan re integratie 2.0 versie 3
Implementatieplan Pastiel 2015-2017
Raadsinformatie - Eindevaluatie pilot Pastiel - Griffiebrief - 2015-15
Antwoorden Eindevaluatie pilot Pastiel - Griffiebrief - 2014 - 19
Uitvoeringsplan re-integratie 2015 - Griffiebrief 2015-6
Eindevaluatie Pastiel - Aanbiedingsbrief
Eindevaluatie Pastiel
Eindevaluatie Pastiel- Medewerkers tevredenheidonderzoek
Eindevaluatie Pastiel - klanttevredenheidsonderzoek Werkgevers
Eindevaluatie Pastiel - Bijlagen bij klanttevredenheidsonderzoek Werkgevers
Eindevaluatie Pastiel - Klanttevredenheidsonderzoek Potentiële werknemers
Eindevaluatie Pastiel - Bijlagen bij Klanttevredenheidsonderzoek Potentiële werknemers
Eindevaluatie Pastiel - KPI Stuurcijfers Pastiel 1 febr 2013 - 1 febr 2014
Eindevaluatie Pastiel - Reactie cliëntenraden en FSU
Eindevaluatie Pastiel - terugkoppeling op reactie cliëntenraden en FSU
Eindevaluatie Pastiel - reactie cliëntenraad WWB SWF en Littenseradiel
Aanbiedingsbrief Tussenevaluatie 19 november 2013
Implementatieplan 2015 - 2017
Tussenevaluatie Pastiel 19 november 2013
Uitvoeringsnotitie re-integratie 2.0 100815

Overige documenten

Brieven van de regietafel Friesland aan de gemeenteraden en colleges B&W in 201
 Taakstelling 2016 - I van het COA van 2016
 Bestuursakkoord-asiel 2015
 Jaarverslagen Friesland College 2011 - 2014
 Brief Ministerie van BiZa over de taakstelling huisvesting vergunninghouders, eerste en tweede helft 2017, van 5 oktober 2016
 Ledenbrief VNG over bestuursakkoord verhoogde asielinstroom, 22 december 2015
 Vraag & Antwoord: Bijstand aan vergunninghouders, SZW 19 januari 2016
 Beleid Statushouders gemeente Leeuwarden dienst Sociaal Domein, juni 2016
 Gemeentefonds Septembercirculaire 2016, Ministerie van BiZa, 20 september 2016
 Uitwerking 'geld volgt statushouder' gereed, VNG, 21 september 2016
 Handreiking Wet Taaleis Participatiewet, Programmaraad samenvoordeklant.nl, augustus 2015
 Plan van Aanpak Statushouders 2017, De Fryske Marren, concept 30 mei 2016
 Ledenbrief VNG over bestuursakkoord, VNG, 22 december 2015
 Vraag & Antwoord: Bijstand aan vergunninghouders, SZW 19 januari 2016

Interviews

Naam	Functie
mevrouw E. Groenhof	Projectleider vluchtelingen
de heer P. van Noort	beleidsambtenaar volkshuisvesting
mevrouw J. Bandstra	Pastiel, manager
mevrouw P. van der Meer	Pastiel, teamleider
de heer N. Corbee	beleidsambtenaar financiën
mevrouw M. Reijndorp	portefeuillehouder
mevrouw N. Hulshof	medewerker Elkien
mevrouw A. Riemersma	medewerker Vluchtelingenwerk Noord-Nederland
mevrouw J. Reen	lid van de kerkelijke werkgroep particuliere opvang Wiuwert
de heer P. Hoogland	voorzitter dorpsbelang Wiuwert - Britswert